

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Česká ekonomická diplomacie: historie, institucionální
zázemí, cíle a problémy**

Jakub Šaufl

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

**Česká ekonomická diplomacie: historie, institucionální
zázemí, cíle a problémy**

Jakub Šaufl

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2022

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval paní doc. PhDr. Šárce Cabadové Waisové, Ph.D. za její cenné rady, trpělivé vedení a profesionální spolupráci po dobu psaní mé bakalářské práce.

Obsah

Úvod	6
1. Ekonomická diplomacie a její definice	9
2. Historie ekonomické diplomacie obecně	13
3. Historie formování české ekonomické diplomacie	16
4. Instituce ekonomické diplomacie.....	20
5. Nástroje ekonomické diplomacie.....	29
5.1. Podpora exportu jako nástroj ekonomické diplomacie.....	29
5.2 Podpora přímých zahraničních investic do České republiky.....	30
5.3 Další nástroje ekonomické diplomacie	31
6. Analýza české ekonomické diplomacie	33
Závěr.....	38
Seznam použitých zdrojů	40
Resumé	44

Úvod

V dnešním globalizovaném světě, ve kterém jsou státy silně provázány a ekonomika je jedním z hlavních faktorů pro kvalitní fungování systému, je kladen velký důraz na schopnost států udržovat mezi sebou dobré ekonomické vztahy. Proto můžeme sledovat růst fenoménu ekonomické diplomacie. Často se objevuje mylný názor, že fenomén ekonomické diplomacie je něco nového. To ale není tak úplně pravda. Ekonomická diplomacie se sice začíná silněji prosazovat až po druhé světové válce, jisté její zárodky ale lze pozorovat již ve starověku. Také řecké městské státy a ostatní antické velmoci si uvědomovaly důležitost a nebezpečí ekonomické dominance.

Neschopnost přizpůsobit se a ovlivnit systém může vést k úpadku nebo dokonce až k zániku. I přes jasné důkazy důležitosti ekonomické diplomacie bývá často zanedbávána (většinou z toho důvodu, že velmoci dávaly přednost otázkám bezpečnostním, vojenským a politickým před otázkami ekonomickými). To při zkoumání ekonomické diplomacie vyvolává problémy, kdy různí aktéři často mluví o ekonomické diplomacii chybně, ať už kvůli nedostatečné znalosti či nepochopení, které bývá způsobováno zjednodušeným vymezením termínu. To nadále vede k nepřesnému chápání ekonomické diplomacie jako něčeho, co se zabývá jen a pouze podporou exportu nebo jen propagací vlastního státu před ostatními státy. Další mylná představa spočívá v tom, že pojem ekonomická diplomacie je někým chápána spíše jako řečnický obrat. Ale někteří aktéři mají rozsáhlejší vnímání ekonomické diplomacie - například v britské a německé sféře pod ekonomickou diplomacií také spadá energetická diplomacie a ekonomická bezpečnost (Šťouračová, 2012, 35). Jako příklad si můžeme uvést zavádějící chápání ekonomické diplomacie jako synonyma k výrazům obchodní diplomacie, komerční diplomacie nebo hospodářská diplomacie. Všechny tyto kategorie mají specifitější pole působnosti než ekonomická diplomacie, nemohou být tedy srovnávány. Obchodní diplomacie se týká převážně diplomacie zaměřené na podporu domácích vývozců, komerční diplomacie se zabývá rámcovou spoluprací s domácími vývozci a hospodářská diplomacie řeší především

diplomatickou podporu investičních (a dalších) aktivit podnikatelských subjektů dané země na zahraničních trzích (Šťouračová, 2008, 29).

Obecně by se dalo říci, že ekonomická diplomacie realizuje záměry zahraniční politiky státu, k čemuž dochází za pomoci podpory domácích podnikatelů v zahraničí a budování kvalitní proexportní politiky. Další aktivita ekonomické diplomacie, která by se neměla přehlížet, je snaha o vytváření a prezentace image vlastního státu jako atraktivního partnera pro zahraniční investory. Ze sféry podnikatelského zájmu bývá ekonomická diplomacie rozdělována do takzvaných čtyř pilířů. Těmito pilíři jsou podpora obchodu (především je tím míněna podpora exportu), podpora investic (podporuje zahraniční investice, ale nevylučuje i podporu tuzemských investorů v zahraničí), podpora přílivu nových a vhodných technologií a poskytování zahraniční pomoci. Ve sféře ekonomické diplomacie působí velké množství aktérů jak státních, tak i nestátních. Existuje zde trend navyšování počtu aktérů. Česká ekonomická diplomacie spadá pod pravomoci dvou ministerstev – zahraničních věcí a průmyslu a obchodu.

Cílem této bakalářské práce je představení české ekonomické diplomacie – její historie, institucí, cílů a problémů. Budu se zabývat okolnostmi vzniku ekonomické diplomacie v české zahraniční politice a jejím vývojem, dále budu analyzovat, jaké instituce jsou v českém politickém systému odpovědné za ekonomickou diplomacii, jaké jsou jejich vztahy a zda se tyto vztahy měnily. Nejdříve se v první kapitole své práce zaměřím na širší, obecné pojetí ekonomické diplomacie a v druhé kapitole představím její historický vývoj. Ve třetí kapitole se blíže zaměřím na českou ekonomickou diplomacii, hlavně její historické formování po roce 1989, jelikož se před rokem 1989 nedá o české ekonomické diplomacii téměř mluvit. Následující čtvrtá kapitola bude věnována českým institucím (především Ministerstvu zahraničních věcí, ale zmíním se také o Ministerstvu průmyslu a obchodu, která se zabývají ekonomickou diplomacií). V páté kapitole mé práce se budu věnovat aktivitám týkajících se ekonomické diplomacie a jejím nástrojům, jako je podpora exportu (např. Exportní garanční a

pojišťovací společnost, CzechTrade) a přímých zahraničních investic (která je pro státy důležitá, protože díky ní například dojdou ke kontaktu s novými technologiemi a postupy). Poslední kapitola bude věnována analýze české ekonomické diplomacie. Značnou část mých zdrojů tvoří informace poskytované českými ministerstvy, převážně Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu. Využívám také zahraniční zdroje, protože v českém prostředí není problematice ekonomické diplomacie věnována taková pozornost. V českém prostředí se ekonomickou diplomacií nejvíce zabírala docentka Judita Šťouračová, která vykonávala funkci první ředitelky organizace CzechTrade po jejím založení mezi roky 1997 a 2000.

1. Ekonomická diplomacie a její definice

Judita Šťouračová ve své knize z roku 2008 (23, 24) ekonomickou diplomacii definuje v širším pojetí takto: „Ekonomická diplomacie je specifickou oblastí, resp. součástí diplomacie a diplomatických služeb, zaměřenou na vytváření podmínek pro naplňování ekonomických zájmů státu v zahraničí, tedy naplňující ekonomický rozměr jeho zahraniční politiky ve vazbě na zapojování národní ekonomiky do ekonomiky světové, do procesů internacionalizace, integrace a ekonomické globalizace.“

Podle užšího pojetí Judita Šťouračová definuje ekonomickou diplomacii jako: „specifickou oblast, resp. součást diplomacie a diplomatických služeb, zaměřenou na podporu obchodních a investičních aktivit národních podnikatelských subjektů při jejich vstupu na zahraniční trhy, na lobování za jejich zájmy, na podporování aktivit a zájmů zejména zahraničních investorů o podnikání na českém trhu apod.“

Dle Baayneho a Woolcocka (2016) se první poválečná verze ekonomické diplomacie zabývala pouze mezinárodními ekonomickými problémy, nikoliv domácí politikou států. S rozvojem globalizace byla ale ekonomická diplomacie přinucena pozměnit své priority. Nadále uvádějí, že všechny vládní agentury, které zasahují do ekonomických aktivit a vystupují v mezinárodní sféře, využívají ekonomickou diplomacii. Jako nestátní aktéry, kteří ovlivňují ekonomickou diplomacii, Bayne a Woolcock označují mezinárodní firmy a organizace. Stejně jako Judita Šťouračová i Bayne a Woolcock uvádějí, že pro ekonomickou diplomacii neexistuje jedna (nebo více) definic, s kterou by se shodovalo více autorů.

Také Pavol Baranay (2009) uvádí, že ekonomická diplomacie má široký rozsah pojetí, což vedlo mnoho odborníků k tomu, aby se pokusili o vlastní definici ekonomické diplomacie. Baranay jako definici ekonomické diplomacie uvádí definici R. Mavlvova, který ekonomickou diplomacii popisuje jako oblast

moderní diplomacie, která využívá ekonomické problémy jako prostředky ke spolupráci nebo roztržkám v mezinárodních vztazích.

Bayne a Woolcock (2005) uvádějí čtyři důvody, proč je ekonomická diplomacie důležitá. Prvním důvodem je to, že ekonomická diplomacie je spíše procesem než strukturami, proto je kladen důraz na schopnost dynamického rozhodování (*proces decision-making*), který musí vlády a její orgány a instituce využívat pro úspěch ekonomické diplomacie. Druhým důvodem je to, že ekonomická diplomacie se stává stále významnější a důležitější v důsledku vývoje mezinárodních vztahů posledních desetiletí minulého století. Jak již bylo zmíněno dříve, po skončení studené války se ekonomická diplomacie dostala do popředí a nahradila bezpečnostní faktory, které během studené války v mezinárodních vztazích převládaly. Autoři uvádějí, že po teroristických útocích z 11. září se role bezpečnostní faktorů v mezinárodních vztazích obnovila, ale ekonomická diplomacie i nadále zůstává relevantní. Třetím důvodem je to, že vlády se musejí stát efektivnějšími a snažit se podporovat ekonomické blaho v globální ekonomii. Nadále zde autoři uvádějí, že na rozdíl od 70. a 80. let, je v dnešní době výkon státní ekonomiky ovlivněn mezinárodními faktory. Kvůli globalizaci si vlády musí zvolit takové přístupy, které skloubí interakci mezi mezinárodními a státními ekonomikami. Pro podporu své vlastní ekonomiky musí státy sledovat i zahraniční dění, k čemuž slouží ekonomická diplomacie. Čtvrtým a zároveň posledním bodem je to, že narůstá zodpovědnost vlád. To vede k nutnosti lepšího seznámení se s procesem *decision-making* a jeho zlepšování. V debatách o globalizaci bývají často využívány termíny transparentnost a zodpovědnost, což často ovlivňuje rozhodovací procesy různých vlád a zároveň zasahuje také i oblast ekonomické diplomacie.

Důležitou událostí, která zvýšila důležitost ekonomické diplomacie, byla globalizace a s ní spojené usnadnění komunikace a transportace prostředků mezi státy. Jak říká Hladík (2001, 5): „Jednotlivé státy – bez ohledu na svou velikost a početnost svého obyvatelstva – začínají podmiňovat prosperitu své země a její prestiž v mezinárodním prostředí mírou diplomatické podpory soukromých

podnikatelských subjektů v zahraničí. Podpora tuzemských podnikatelských subjektů je pro státy výhodná nejen tím, že se bude podporovat a rozvíjet blahobyt a růst ekonomiky v jejich zemích, ale pokud budou na zahraničních trzích úspěšní, budují pro svůj stát dobré jméno mezi ostatními státy a potencionálními obchodními partnery.“

Ekonomická diplomacie bývá často rozdělována do tří oblastí činností obsahujících její úlohy a funkce – makroúroveň, mikroúroveň a oblast průřezových aktivit a služeb (Šťouračová, 2008, 34). Makroúroveň bývá nadále rozdělena na multilaterální diplomacii a bilaterální diplomacii. Multilaterální diplomacie má za úkol pomáhat vytvářet podmínky pro naplňování ekonomických zájmů států a vlád v zahraničí, přispívat k realizaci ekonomických aspektů zahraniční politiky států, pomoci zkvalitnit fungování světových trhů, ale multilaterální ekonomika má také vést k lepšímu fungování světových trhů. Tohoto zlepšení se dosáhne vyřešením problémů liberalizace mezinárodního obchodu, jako například uzavřením určitých mezinárodních dohod, které podpoří rozvoj ekonomických vztahů mezi státy. Aktéři pracující v odvětví ekonomické diplomacie často vystupují v institucích věnujících se problémům mezinárodní ekonomie a využívají svého vlivu k utvoření vhodného, příznivého prostředí, které podporuje rozvoj a navázání ekonomických a obchodních vztahů v mezinárodním měřítku bez diskriminace. Bilaterální diplomacie má v oblasti mikroúrovně za úkol prezentovat svůj stát - jednak jako potencionální turistickou destinaci za pomoci atraktivních prvků (v České republice by se dalo využít velkého počtu hradů a zámku nacházejících se poblíž Prahy, která již je turistickou destinací), a také jako potencionálního obchodního partnera pomocí spolehlivých obchodních partnerů, kteří jsou již ve světě známí (jako například automobilka Škoda nebo Česká zbrojovka). Další úkoly bilaterální diplomacie jsou vyjednávání meziministerských aktivit a různých smluvních jednání. Bilaterální diplomacie zasahuje také do oblasti mikroúrovně, ve které je jejím hlavním úkolem podpora tuzemských obchodních aktérů na zahraničních trzích. Tato podpora má několik podob, nejčastější z nich je poskytování informací a

konzultace s tuzemskými podnikateli o zahraničních trzích. Dále také například zabezpečuje obchodně politická jednání nebo podporuje příliv zahraničních investic. Poslední oblast obsahující úkoly a funkce ekonomické diplomacie je takzvaná oblast průřezových aktivit a služeb. Do této oblasti spadají informační služby (dělí se do dvou úrovní – makroinformace, které využívají především vládní orgány, a mikroinformace, které bývají využívány především podnikateli, kteří chtějí získat přehled o trzích v ostatních zemích). Do oblasti průřezových aktivit a služeb dále spadají organizačně-technické služby (jako například podnikové prezentace) a expertní služby (posuzování situací, ve kterých se mohou tuzemští podnikatelé ocitnout při obchodování se zahraničními trhy).

Na aktéry ekonomické diplomacie je kladena spousta nároků. Nejenže se musejí orientovat v problematice ekonomiky jak své, tak i cizí země, ale svoji práci musejí vykonávat kvalitně a profesionálně, často v prostředí, ve kterém jsou jasní outsideři. Proto se nejúspěšnější diplomaté seznamují nejen s jazykem, ale také s tradicemi a zvyklostmi lidí, se kterými se budou stýkat. Do těchto aktérů ekonomické diplomacie působících v zahraničí spadají zastupitelské úřady zemí, diplomatictí pracovníci (velvyslanci), představitelé vládních agentur, představitelé nevládních organizací a reprezentanti podniků. Jejich opakem jsou aktéři působící v domácí zemi. Sem řadíme ústřední orgány vlády (vytvářející ekonomické dimenze zahraniční politiky státu), MZV, MPO, nadále specializované vládní agentury na podporu obchodu a turistiky a nakonec subjekty podnikatelské sféry (často samostatně podnikající osoby), které zasahují do mezinárodních ekonomických vztahů nadnárodními ekonomickými aktivitami.

2. Historie ekonomické diplomacie obecně

I přes to, že první důkazy o existenci diplomacie nacházíme již ve starověkém Egyptě, Řecku a Římě, ekonomická dimenze diplomacie se začíná objevovat především v období novodobé historie (novodobou historií chápeme jako historii nastávající po vestfálském míru a post-vestfálském uspořádání mezinárodních vztahů). V novodobé historii se vývoj ekonomické diplomacie dělí do tří etap – předválečný vývoj, poválečný vývoj (po 2. světové válce) a vývoj během studené války.

Podle Bergeijka a Moonse (2009, 3) lze najít příklady ekonomické diplomacie již v 19. století, kdy byla ekonomická diplomacie využita při uzavření smlouvy mezi Anglií a Portugalskem o obchodu s vínem a látkami během války o španělské dědictví.

Z pohledu ekonomické diplomacie před 1. světovou válkou je třeba se zmínit o takzvané „dolarové diplomacii“ amerického prezidenta Williama H. Tafta a jeho ministra zahraničí Phila C. Knoxe. Za vytvořením politiky dolarové diplomacie stála teorie, že USA poskytnou finanční půjčky státům Latinské Ameriky a Asie proto, aby si tyto státy udržely ekonomickou a politickou stabilitu a s odstupem času se Americe v těchto zemích otevřely nové trhy. Zároveň prezident Taft věřil, že dolarová diplomacie je moderní přístup k diplomacii spočívající v lidskosti a dle jeho slov „nahrazuje kulky dolary“ („*This policy has been characterized as substituting dollars for bullets*“). Dolarová diplomacie byla zavedena v roce 1908 a byla zrušena v roce 1913, po nástupu prezidenta Woodrowa Wilsona. Dolarová diplomacie je považována za selhání vzhledem k tomu, že pokus proniknout na čínský trh zakoupením čínských železnic od Japonska a Ruska skončil trapným stáhnutím americké nabídky a pokus nahradit prezidenta Nikaraguy novým kandidátem skončil vyvoláním revoluce a následným vojenským zásahem USA trvajícím 13 let (Britannica, 2019). Dolarová diplomacie byla inspirována diplomacií Theodora Roosevelta (Roosevelt Corollary), při které Theodor Roosevelt nabízel půjčky státům Latinské Ameriky za určitá privilegia, jako například možnost zvolit si

úředníky vedoucí celní správu v Dominikánské republice. Zároveň tato diplomacie zabránila evropským státům získat moc v Latinské Americe.

Kundar Jha (2017) tvrdí, že počátky moderní ekonomické diplomacie lze sledovat s nástupem organizací a dohod po druhé světové válce, jako bylo například NATO nebo Varšavská smlouva. Právě díky těmto organizacím a ideologiím, které vedly George Marshalla k vytvoření Marshallova plánu, který měl za cíl poskytování ekonomické pomoci evropským zemím, a Vjačeslava Molotova, který vytvořil Molotovův plán (později Rada vzájemné hospodářské pomoci) dle nařízení Josifa Stalina, jehož účelem bylo také poskytování ekonomické pomoci evropským zemím, ale pouze těm socialistickým, se začalo o ekonomické diplomacii pojednávat jako o důležité odnoži diplomacie. Kha zároveň tvrdí, že i přes to, že ekonomická diplomacie pomohla k rozvoji globalizace a světové velmoci si její důležitost začali uvědomovat již hned po 2. světové válce, do zemí „třetího světa“ jako například Nepál se koncept ekonomické diplomacie dostal až během studené války.

Podle Kunzové (1997) je ekonomická diplomacie jednou ze zbraní, které mají Spojené státy americké od druhé světové války k dispozici. Po druhé světové válce ale byly jednou z mála zemí, která si mohla tento luxus dovolit, vzhledem k tomu že i Británie, po dlouhou dobu nejsilnější impérium v historii, skončila po druhé světové válce silně zadlužena. Právě Amerika uplatňuje ekonomickou diplomacii díky Marshallovu plánu, který má 3 cíle – pomoc evropským zemím vzpamatovat se z poválečné krize, fungovat jako výzva pro Sovětský svaz a posílit americkou ekonomii (Kunz, 1997). Američané věřili, že za pomoci ekonomické diplomacie otupí hrozbu pocházející z Moskvy. Nabízením ekonomické pomoci také získali takové „eso“ při vyjednáváních o integraci Evropy.

Během studené války byla ekonomická diplomacie uvržena do pozadí a diplomacii dominovaly otázky vojensko-politické a bezpečnostní. Jedním z mála příkladů ekonomické diplomacie za dob studené války ze 70. let byl návrh

prezidenta Richarda Nixona Sovětskému svazu, ve kterém nabídl nákup pšenice za výhodnou cenu, pokud společně uzavřou smlouvu SALT I. (Kunz, 1997). K opětovnému návratu ekonomické diplomacie na „diplomatické výsluní“ napomohly události v 80. a 90. letech 20. století, jako byl například rozpad Sovětského svazu, což vedlo k ukončení studené války a vzniku mnoha nástupnických zemí. Země vzniklé po rozpadu sovětského bloku vytvořily prostředí, ve kterém byla příležitost navazovat vztahy za pomoci ekonomické diplomacie. Československo a následně Česká republika je právě tento případ – ekonomická diplomacie se zde skutečně začala uplatňovat až po rozpadu SSSR.

3. Historie formování české ekonomické diplomacie

Před rokem 1989 se v České republice o ekonomické diplomacii téměř vůbec nedá mluvit, jelikož výrobci neměli s aktéry na zahraničních trzích prakticky žádné vztahy. Jediný, kdo se stýkal se zahraničními trhy, byly státem pověřené organizace, které - stejně jako domácí výrobci - plnily pouze předem naplánované akce. To byl důvod, proč se v této době nemohla rozvíjet ekonomická diplomacie – centrálně plánovaná ekonomika jasně určovala směr, jakým se bude země a její ekonomika ubírat. Největší nevýhodou centrální plánované ekonomiky byla její rigidnost a nedostatečná flexibilita, což vedlo k tomu, že obyvatelstvu často chybělo určité zboží a státy se jen velmi pomalu přizpůsobovaly požadavkům trhu. Je zajímavé, že i před rokem 1989 existovala takzvaná „Československá obchodní oddělení v zahraničí,“ která byla svou činností nejbliže k dnešnímu chápání ekonomické diplomacie, ale kvůli nedostatku vhodných podmínek v ekonomickém systému nebyla tato oddělení nijak efektivní (Šťouračová, 2008, 51). Tyto organizace byly podřízené ministerstvu zahraničního obchodu a často bývaly řízeny obchodním radou nebo obchodním přidělcem, které si volil ministr zahraničního obchodu. Další pracovníci ministerstva zahraničního obchodu, které je třeba zmínit, jsou obchodní delegáti, kteří měli prozkoumávat trh a zastupovat zájmy jejich organizací. Tito delegáti nebyli diplomaty, tudíž neměli právo využívat diplomatické výsady a imunity. Pro delegáty a diplomaty cestující do zahraničí byl zaveden vzdělávací program vedený Institutem zahraničního obchodu (specializovaná instituce ministerstva zahraničního obchodu). Tento program přezkoušel nejen znalosti diplomatů, ale také jejich společenskou způsobilost. Byl natolik kvalitní, že inspiroval vzdělávací systém „předvýjezdové přípravy,“ který pro dnešní diplomaty organizuje MPO ČR. (Šťouračová, 2008, 52)

Po pádu komunistického režimu v Československu v roce 1989 nastaly změny nejen ve sférách politických a společenských, ale také ekonomických. Nejdůležitější z ekonomických změn bylo zrušení centrální plánované ekonomiky. To vedlo k rozvoji zahraničního obchodu prostřednictvím tisíců

soukromých vývozců a dovozců (Šťouračová, 2008, 53, uvádí, že v roce 1995 přibýlo na území České republiky 30 tisíc vývozců a 40 tisíc nových dovozců zboží), kteří nahradili pár desítek organizací zodpovídající za tuto činnost před rokem 1989. Další důležitou událostí po roce 1989 byla devalvace měny, což byla reakce vlády na příliv nových nabídek zahraniční konkurence. To bylo také pro českou ekonomiku zásadní z toho důvodu, že ze začátku vláda odmítala zasahovat do podnikatelské sféry, a byla k tomu donucena až nepříznivým vývojem devadesátých let (československá vláda odmítala nejen podporovat export, ale také přímé zahraniční investice). Tehdejší vláda věřila, že devalvace koruny pomůže exportu. To vskutku ze začátku fungovalo, ale během devadesátých let začal dovoz postupně převyšovat vývoz. V letech 1995 a 1996 se obchodní bilance České republiky ocitla v takových problémech, že se vláda rozhodla podpořit aktivity podnikatelů opatřeními známými jako „vládní balíčky úsporných opatření.“ Mezi další způsoby, kterými se vláda snažila podpořit export, patřila nabídka dlouhodobých vládních úvěrů a ustavení agentury CzechTrade v čele s generální ředitelkou Juditou Šťouračovou (Šťouračová, 2008, 55). V roce 1998 se česká vláda rozhodla využít sféru ekonomické diplomacie pro vyrovnání podmínek, ve kterých musejí čeští vývozci operovat v zahraničí. V roce 1998 byl vydán dokument, který obsahuje opatření ČR v proexportní politice. Mezi tato opatření patří utváření uceleného systému proexportní politiky, zkombinování tohoto systému s rozvojem proexportních institucí, rozvinutí zahraničních sítí organizace CzechTrade a rozhodnutí zvýšit význam obchodních úseků v zahraničí. To vše vedlo k obratu v ekonomickém směřování vlády, jež začala prosazovat politiku otevřené ekonomiky s vidinou navýšení exportu a zahraničních investic na českém území (Šťouračová, 2008, 59). Vláda zřizovala nové programy a vydávala dokumenty. Mezi ně patří například: Proexportní politika, Koncepce průmyslové politiky, Offsetové programy, Strategie CzechTrade mezi roky 1999 až 2004, dohody mezi MZV a MPO o koordinaci příspěvkových organizací, dohoda MZV a MPO o zabezpečování zahraničního obchodu a obchodní politiky a další. Pro ekonomickou diplomacii byl nejdůležitější dokument „Koncepce zahraniční

politiky České republiky.“ Tento dokument je obzvláště důležitý, protože definuje globální i národní cíle zahraniční politiky a představuje rámec pro uskutečňování zahraničněpolitických zájmů ČR. V průběhu let byl několikrát inovován, prozatím poslední verze dokumentu byla schválena v roce 2015 a aktualizována v roce 2019. Koncepce z roku 2015 má za cíl 3 globální cíle (bezpečnost, prosperita a udržitelný rozvoj a lidská důstojnost včetně lidských práv) a dva národní cíle (službu občanům a dobré jméno České republiky). Zjednodušeně by se dalo říci, že má za cíl zlepšit kvalitu života českých občanů a zajišťovat jejich bezpečnost, budovat dobré jméno ČR v zahraničí a budovat dobré vztahy s ostatními zeměmi. (MZV, 2015)

Při vytváření uvedených dokumentů se vláda rozhodla vyřešit problém nevyjasněných kompetencí zahraničních pracovníků, které mohly ohrozit plnění úkolů ekonomické diplomacie. Hlavním problémem bylo vyjasnění pravomocí a odpovědností mezi MZV a MPO. Nakonec ministři MZV a MPO podepsali Dohodu o spolupráci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti služby České republiky. Originální znění této dohody bylo sepsáno v roce 1998, ale prošla změnami v roce 2000 a platí i dnes. Dohoda vymezila sféry vlivu ministerstev, stejně tak jako zdůraznila důležitost koordinace mezi ministerstvy a upřesnila pravomoci ministerstev při vybírání jejich zástupců v zahraničí a jejich úkoly (MZV a MPO, 1998).

Na konci 90. let došlo k vymezení úlohy ekonomické diplomacie určitými dokumenty. Mezi ně patřila Koncepce zahraničněobchodní politiky ČR v období před vstupem do EU, Dohoda o spolupráci MZV a MPO v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby ČR a Dohoda MZV a MPO o koordinaci činností podřízených příspěvkových organizací, jejichž aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti.

Zahraníční aktivity České republiky mezi roky 2000 a 2010 bývají často vnímány pozitivně, hlavně díky podpoře exportu u menších až středních podnikatelů a nabídce příležitostí investic, které využívají zahraniční podnikatelé. V této době zároveň vyvstala důležitá otázka – kam až má zasahovat systém státní podpory. Problémem bylo vymezení hranic mezi sférou soukromého sektoru a aktivit státu. Tato otázka ale nebyla vyřešena a MZV a MPO jsou i nadále zodpovědné za vytváření podmínek k podpoře české ekonomiky. Při vytváření těchto podmínek existují problémy, jako například vymezení prioritního místa ekonomické diplomacie v rámci diplomatické služby v zahraničí, vytvoření funkčního a efektivního systému řízení činnosti obchodně ekonomických úseků a jejich pracovníků v zahraničí, vymezení kompetencí, povinností, odpovědností za realizaci záměru a úkolů spojených s realizací záměrů ekonomické diplomacie mezi ústředním orgánem (ministerstvem) a jemu podřízenými agenturami nebo například vytvoření moderního systému kritérií pro hodnocení výsledků činnosti obchodně ekonomických úseků zastupitelských úřadů a misí a jejich pracovníků.

4. Instituce ekonomické diplomacie

Bayne a Woolcock (2017) tvrdí, že aktéry ekonomické diplomacie jsou všechna ministerstva, vlády, veřejné agentury, subnárodní orgány a ministři, kteří mají nějaké ekonomické povinnosti a působí mezinárodně.

Šťouračová dělí aktéry ekonomické diplomacie na aktéry působící v zahraničí a aktéry působící v tuzemsku. Mezi aktéry působící v zahraničí řadí diplomatické pracovníky, reprezentanty podniků nebo například představitele nevládních organizací. Mezi instituce, které se podílejí na výkonu ekonomické diplomacie v ČR (tedy tuzemské aktéry pro tuto práci), řadí prezidenta České republiky, vládu, ministerstva (převážně MZV a MPO, ale také například Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo pro místní rozvoj), instituce finanční podpory (EGAP, ČEB), dále vládní implementační agentury (které jsou podřízené ministerstvům), do kterých patří například CzechTrade, CzechInvest nebo CzechTourism, a nakonec nevládní instituce (Šťouračová, 2008, 66).

Jak již bylo zmíněno dříve, MZV a MPO mají zásadní roli pro naplňování ekonomické diplomacie ČR. Pravomoci a kompetence těchto ministerstev v oblasti ekonomické diplomacie jsou určovány Kompetenčním zákonem (Zákon č. 2/1969 Sb.) MZV je v uvedeném zákonu zmíněno v 6. paragrafu, ve kterém jsou jeho úkoly označeny jako vytváření koncepcí a koordinace zahraniční rozvojové pomoci, koordinace vnějších ekonomických vztahů, podílení se na sjednávání mezinárodních sankcí a koordinace postoje ČR k nim. MZV dále například řídí zastupitelské úřady ČR v zahraničí, připravuje své pracovníky na výkon zahraničních služeb, rozhoduje o udělení souhlasu v případech dovozu a vývozu vojenského materiálu.

MPO je zmíněno v 13. paragrafu Kompetenčního zákona a je dle něj úředním orgánem státní správy pro státní průmyslovou politiku, obchodní politiku, zahraničně ekonomickou politiku, tvorbu surovinové politiky v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů, využívání nerostného bohatství, energetiku, teplárenství, plynárenství, těžbu, úpravu a zušlechťování ropy a zemního plynu,

tuhých paliv, radioaktivních surovin a rud. Nadále prověřuje zahraniční investice, věci malých a středních podniků a věci živností, kontroluje vnitřní obchod a ochranu zájmů spotřebitelů, zahraniční obchod a podporu exportu, realizuje obchodní spolupráci s mezinárodními organizacemi a integračním seskupením jako je například Evropské sdružení volného obchodu. Také kontroluje a přijímá opatření proti dovozu dumpingových výrobků, řídí a vykonává činnosti spojené s uplatňováním licenčního režimu v oblasti hospodářských styků se zahraničím a zabezpečuje sjednávání mnohostranných ekonomických a obchodních dohod. (Zákon č. 2/1969 Sb.)

Zároveň mezi MZV a MPO existují dvě dohody, které pojednávají o jejich spolupráci a o koordinaci příspěvkových organizací podřízených ministerstvům, které působí v zahraničně ekonomických aktivitách.

První z těchto dohod je Dohoda o spolupráci MZV a MPO v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby České republiky. Tato dohoda vychází ze stejných ustanovení jako Kompetenční zákon (Zákon č.2/1969). Původní text byl sepsán v říjnu roku 1998, poté byl upraven v roce 2000. Dohoda říká, že jedním z hlavních úkolů MZV České republiky (a jeho zastupitelských úřadů, které bývají rozdělovány na obchodně-ekonomické úseky) je vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj vnějších ekonomických vztahů ČR a prosazování exportních zájmů českých podnikatelských subjektů. K naplnění tohoto úkolu ministerstvo využívá pracovníky, kteří na svých funkčních místech výlučně zajišťují ekonomicko-obchodní funkce a pracovníky, kteří na svých funkčních místech zajišťují všechny diplomatické aktivity zastupitelských úřadů (to se může týkat i ekonomicky-obchodních činností). Dále se ve smlouvě uvádí, že jednou z hlavních úloh MPO je uskutečňování zahraničně obchodní politiky ČR, provádění a koordinace proexportních aktivit a napomáhání zahraničnímu obchodu. MPO vyhodnocuje účelnost a kvalitu aktivit umístěných v zahraničí a poté navrhuje MZV případné změny. Smlouva klade důraz na spolupráci mezi ministerstvy, například v záležitostech včasného sdílení informací, nebo na

potřebu informovat ministerstvo B pokud ministerstvo A hodlá podepsat smlouvy týkající se jejich zájmů s externími stranami. Tento důraz je hlavně obsažen ve článku 11, který nadále rozvádí Dohoda MZV a MPO o koordinaci činností podřízených příspěvkových organizací, jejichž aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti. Smlouva dále obsahuje článek pojednávající o nutnosti ministerstev zřídit stálou pracovní skupinu, která bude fungovat jako poradní orgán, který se schází minimálně jednou za dva měsíce a bude vyhodnocovat realizaci spolupráce mezi ministerstvy.

Druhá z těchto dohod je Dohoda MZV a MPO o koordinaci činnosti podřízených příspěvkových organizací, jejichž aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti. Smlouva byla podepsána v roce 1999. Dohoda navazuje na článek 11 Dohody o spolupráci MZV a MPO v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby České republiky. Ve zmíněné dohodě je uvedeno, že obě ministerstva mají podpořit ustanovení meziřesortního koordinačního orgánu pro podporu exportu a investic. Tento orgán má být vybaven efektivní koordinující rolí ve vztahu k podřízeným příspěvkovým organizacím. Jejich aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti (CzechInvest, CzechTrade). Daný orgán má jako svůj cíl zabezpečovat koordinace aktivit příspěvkových organizací při prosazování zahraničně ekonomických zájmů ČR, zlepšení vzájemné informovanosti mezi těmito organizacemi, a v neposlední řadě provádět kontrolu, zdali tyto organizace efektivně využívají státní finanční zdroje. V dohodě je uvedeno, že ministři obou ministerstev se shodují na tom, že agentuře CzechTrade přísluší podpora exportu v nefinanční oblasti v rozsahu jejího předmětu činnosti, agentuře CzechInvest náleží všestranná podpora získávání zahraničních investic v rozsahu jejího předmětu činnosti a že správě českých center přísluší, mimo aktivit v jiných oblastech, všeobecná podpora zahraničně ekonomických zájmů ČR prováděná prostřednictvím informační činnosti českých center v zahraničí v rozsahu jejího předmětu činnosti (Dohoda o zásadách spolupráce).

Další ministerstva, o kterých je nutné se zmínit v souvislosti s českou ekonomickou diplomacií, jsou Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí. Ministerstvo pro místní rozvoj má na starosti (kromě sledování územní samosprávy v České republice) zabezpečování vazeb s regionálními a strukturálními politikami Evropské unie (občas tyto politiky bývají označovány jako politiky hospodářské a politické soudržnosti), což vede k podpoře a rozšíření cestovního ruchu. Ministerstvo zemědělství má z pohledu ekonomické diplomacie jediný cíl, kterým je agrární diplomacie zaměřující se jak na problémy českého zemědělství, tak na problémy zemědělské politiky v celé Evropské unii. Ministerstvo životního prostředí působí ve sféře ekonomické diplomacie pomocí programů zahraniční rozvojové spolupráce, které vytvářejí možnosti propagovat v zahraničí české technologie, produkty a také výsledky bádání českých technických pracovišť.

MZV České republiky má ve svých základních dokumentech uvedeno, že hospodářské vztahy jsou rozhodující hybnou silou v mezinárodních vztazích současné vývojové etapy, dále že vede k další intenzifikaci a posílení ekonomické dimenze zahraniční politiky, že koordinuje a zabezpečuje přípravu sjednávání a vnitrostátní projednávání mezinárodních smluv a dohod a uděluje souhlas v případech dovozu a vývozu vojenského materiálu (Zákon č. 2/1969 Sb.). Zároveň ministerstvo ekonomickou dimenzi zahraniční politiky definuje jako „komplex koordinovaných aktivit řady subjektů, směřujících k vytváření vnějších podmínek pro ekonomický rozvoj“ (Šťouračová, 2008, 68). MZV se ve svých dokumentech ohrazuje vůči ostatním aktérům národní ekonomiky a často se prezentuje jako ústřední orgán státní správy ČR díky tomu, že prosazuje ekonomické zájmy a vztahy v zahraničí. Ve svých dokumentech deklaruje, že české zastupitelské úřady v zahraničí mají za svůj cíl posilovat ekonomické dimenze zahraničních služeb, provádět ekonomickou diplomacii a starat o ekonomický rozměr bilaterálních vztahů. Nadále se v nich uvádí, jak důležití jsou pro výkon těchto činností ekonomičtí diplomaté. V dokumentech jsou uvedeny návštěvy podnikatelských misí v zahraničí a jednání státních představitelů se

státními úředníky (v kontextu ekonomické spolupráce) jako jedním z bodů ekonomické diplomacie (Šťouračová, 2008, 69). Od devadesátých let začalo MZV více prosazovat uplatňování ekonomické diplomacie, převážně kvůli vývoji ekonomické situace v ČR a silícímu tlaku na mobilizaci zdrojů ekonomického růstu. Zároveň byly ustanoveny hlavní úkoly zastupitelských úřadů a jejich obchodně ekonomických úseků. Patří k nim: podpora prosazování zájmů českých podniků na místním trhu, poradenská činnost podnikům pro navazování kontaktů, koncepční činnost ve vzájemných obchodně ekonomických vztazích, kontaktní a styková činnost se zahraničními partnery v zájmu všestranného rozšiřování ekonomických a obchodních vztahů a monitorovací, informační a analytická činnost o ekonomickém vývoji dané země a obchodně ekonomických vztazích s ČR. Zároveň od devadesátých let ministerstvo a jeho zastupitelské úřady nabízejí kromě těchto informačních a analytických činností českým podnikatelům také různé asistenční služby, jako například poskytování informací o kontaktech na potencionální obchodní partnery, poskytování informací o podnikatelském prostředí a podmínkách exportu v daných zemích, nabídku asistenčních služeb při výstavách, trzích a při pořádání podnikatelských misí, poskytování organizační podpory při účasti firem na propagačních akcích, shromažďování a předávání informací o mezinárodních tendrech (ekonomická soutěž, výběrové řízení) v dané zemi, poskytování přiměřené podpory zastupováním českých podnikatelských subjektů působících v dané zemi a zajišťování aktivní podpory při navazování kontaktů s místními politickými a podnikatelskými autoritami (MZV, 2022).

Jedním z problémů moderní ekonomické diplomacie, který se vyskytl při spolupráci MZV s MPO, je vymezení pravomocí a odpovědností u daných orgánů státní správy. Nastal zde problém ve vymezení nadřízenosti a podřízenosti pracovníků vykonávajících sféru ekonomické diplomacie na úřadech v zahraničí. U pracovníků bylo potřeba stanovit jasná pravidla, podle nichž bude výkon jejich práce hodnocen a jak a komu mají překládat své poznatky a výsledky jejich činnosti. Tyto problémy vznikaly kvůli dualitě

v řízení mezi ministerstvy. Dualita postupně přerostla až k rivalitě a komplikovala naplnění funkcí těchto ministerstev díky neochotě spolupracovat nejen mezi ministerstvy, ale i jim podřízeným subjektům (Šťouračová, 2008, 71). Rozřešení těchto sporů přinesla Dohoda o spolupráci MZV a MPO v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby České republiky, o které jsem se již zmínil dříve. Dohoda zajistila vyšší pozici pro MPO při řízení obchodně ekonomických pracovníků zastupitelských úřadů a při výběru kandidátů na tyto funkce a také zajistila těmto pracovníkům možnost přímé komunikace s ostatními institucemi. Zároveň ale tito pracovníci i nadále mají uzavřený pracovní poměr s MZV, nikoliv s MPO. To mělo vést pracovníky k tomu, aby byli loajální k oběma ministerstvům. Zároveň dalším krokem k lepší spolupráci byla snaha MZV zlepšit komunikaci a propojení různých zastupitelských úřadů, přednostně zahraničních kanceláří příspěvkových organizací jako například CzechTrade, CzechInvest nebo CzechTourism.

MPO je pro provádění ekonomické diplomacie důležitým subjektem. Dle Kompetenčního zákona je toto ministerstvo úředním orgánem státní správy pro obchodní politiku, zahraničně ekonomickou politiku, pro zahraniční obchod a podporu exportu. Mezi jeho činnosti také patří zajišťování zahraničně obchodní politiky České republiky ve vztahu k jednotlivým státům, sjednávání obchodních a ekonomických dohod (včetně komoditních dohod) a uskutečňování obchodní spolupráce s mezinárodními organizacemi a seskupeními (jako například ES, ESVO nebo GATT). Dále MPO koordinuje proexportní politiku ČR. Podle MPO je proexportní politika „pilíř“ pro konkurenceschopnost českých podnikatelů. Proexportní politika bývá často rozdělena do sedmi oblastí – mnohostranné vztahy, bilaterální vztahy (například s Německem nebo s Polskem), financování vývozu se státní podporou (sem spadá například poskytování dlouhodobých vývozních úvěrů), obchodně ekonomické úseky zastupitelských úřadů ČR (zastupitelské úřady často nabízejí českým podnikatelům informace), propagace a prezentace v zahraničí, podpora malých a středních vývozců a doplňková

proexportní opatření. Od roku 2012 se také MPO stará o ekonomickou migraci, jejímž cílem je zajistit migraci kvalifikovaných pracovníků do ČR, což by mělo vést k navýšení kvalifikovaných pracovníků na území ČR a motivovat zahraniční investory k usazení se v českém prostředí. (MPO, 2021). Ministerstvo také těmto zaměstnancům poskytuje různé informační materiály jako například filmy a brožury, které jim mají pomoci se zabydlením se v ČR. MPO pojednává o ekonomické diplomacii konkrétněji než MZV. Jako příklad si můžeme uvést Koncepti proexportní politiky mezi roky 2003-2006, ve které je uvedena potřeba dobudovat síť obchodně ekonomických úseků na základě „ekonomizace“ české diplomacie, což má za úkol zkvalitnit a rozvíjet přípravu území pro české podnikatele na zahraničních trzích díky získávání informací a kontaktů. V Koncepti bývá často projednávána důležitost získávání a předávání informací ze zahraničního prostředí, aby mohly nadále být tyto informace předány českým podnikatelům. Kromě potřeby kvalitních, rychle dosažitelných a správných informací vyvstala také potřeba koordinace těchto informací mezi ministerstvy a jejich úseky, ideálně na jednom místě. K tomuto úkolu se nabízela agentura CzechTrade.

V dimenzi ekonomické diplomacie ČR hrají důležitou roli kromě ministerstev také zastupitelské úřady ČR v zahraničí. Česká republika má svá velvyslanectví ve více než 80 zemích světa. Je třeba uvést, že v zastupitelských úřadech ČR v zahraničí nevykonávají svoji funkci pouze pracovníci obchodně ekonomické sféry. Tímto vzniká jistý požadavek na velvyslance, kteří budou seznámeni také se základními ekonomickými poznatky a budou chápat potřeby státu a podnikatelů, které mají zastupovat (MZV, 2016). Postoj a znalosti velvyslanců ovlivňují přístup potencionálních zahraničních partnerů. Proto se často velvyslanci snaží zapůsobit na potencionální partnery při společenských prezentačních akcích, jako jsou například veletrhy (např. EXPO 2020 v Dubaji). Připomeňme si, že zastupitelské úřady ČR bývají řízeny dvěma ministerstvy – MZV a MPO. Toto „dvojřízení“ (také označováno jako rozdělené kompetence) bývá terčem kritiky při debatách o efektivnosti naplňování funkcí zastupitelských

úřadů. Vznikl zde pokus nahradit rozdělené kompetence jedním ze tří modelů kompetencí, které se využívají v zahraničí. Prvním z těchto modelů byl jednotný (též integrovaný) model, který se využívá například v Kanadě. V uvedeném modelu jsou všechny kompetence týkající se ekonomické diplomacie spravovány jedním orgánem státní správy (nejčastěji ministerstvem zahraničních věcí, které nadále spolupracuje s vládními agenturami). Druhý model využívá rozdělené kompetence (duální model), ve kterém kompetence týkající se ekonomické diplomacie spadají pod dvě ministerstva – MZV a další ministerstvo, které řeší ekonomické otázky. Tento model kromě České republiky využívá například i Indie. Třetím a zároveň i posledním navrhovaným modelem byl model sdílené (nebo třetí) agentury. Ve třetím modelu bývají kompetence ekonomické diplomacie přenášeny v širokém rozsahu na vládní nebo veřejnoprávní instituci. Klasickým příkladem třetího modelu je Singapur (Šťouračová, 2008, 85-86).

Další důležité instituce v oblasti ekonomické diplomacie jsou vládní implementační agentury na podporu exportu a přílivu zahraničních investic, pro finanční a pojišťovací podporu vývozu a investic v zahraničí. Agentury a instituce, které spadají pod tuto oblast, jsou například CzechTrade, CzechInvest EGAP, Svaz průmyslu a dopravy České republiky nebo Agrární komora. Pojďme si některé z těchto institucí přiblížit.

CzechTrade je proexportní organizace založena v roce 1997. Je známá díky vysoké schopnosti přizpůsobovat se změnám vnějších podmínek. Díky znalostem zahraničních trhů je tato organizace vyhledávána českými exportéry a investory. Potřebné znalosti získává díky kvalitní komunikaci a spolupráci s různými zastupitelskými úřady ČR v zahraničních zemích. Kromě nabízení, zajišťování a kvalitní individuální konzultace informací má CzechTrade také za úkol budovat dobrou pověst ČR v zahraničí. Při vykonávání těchto úkolů se z ní stává důležitý článek ekonomické diplomacie.

CzechInvest byla založena v roce 1992. Jejím hlavním úkolem je prezentovat Českou republiku jako možnost atraktivních a lukrativních investic

pro zahraniční investory. Na zahraniční kanceláře CzechInvestu a její pracovníky je tudíž kladeno těžké břemeno vytváření image České republiky. Je tedy od nich požadována znalost nejen ekonomické situace ČR, ale také tradic a ekonomické situace zemí, ve kterých se snaží „prodat“ Českou republiku.

EGAP (Exportní garanční a pojišťovací společnost) je státní garanční a pojišťovací společnost založená v roce 1992. Stejně jako CzechTrade je zaměřena na proexportní služby a pomoc českým exportérům a investorům. Často spolupracuje a bývá dávána dohromady s ČEB (Česká exportní banka), vzhledem k tomu, že se obě tyto společnosti věnují finančním účelům v zahraničí.

Svaz průmyslu a dopravy České republiky a Agrární komora jsou nevládní instituce angažované v ekonomické diplomacii, většinou se snaží zlepšit podmínky pro podnikání na území České republiky. V soupisu činností Svazu průmyslu a dopravy České republiky je ekonomická diplomacie uvedena přímo jako jeden z hlavních úkolů organizace. Tyto organizace většinou fungují na principu dobrovolného členství, proto jsou důležité pro různé zákonodárné orgány, kterým poskytují zpětnou vazbu a připomínky podnikatelů na otázky hospodářské a sociální politiky.

5. Nástroje ekonomické diplomacie

V této kapitole se budu věnovat nástrojům ekonomické diplomacie. Nejdříve podrobněji představím podporu exportu a podporu přímých zahraničních investic do ČR, protože oba tyto nástroje jsou jedním z nejvýznamnějších prvků ekonomické diplomacie, a poté dalším nástrojům jako jsou například Mapa strategických příležitostí nebo PROPED.

5.1. Podpora exportu jako nástroj ekonomické diplomacie

Podpora exportu je základním a jedním z nejvýznamnějších prvků ekonomické diplomacie. Hlavním cílem podpory exportu je zvyšování (anebo snaha udržet stejnou míru) vývozu, pomoc tuzemským podnikatelům s konkurenceschopností v mezinárodním prostředí a snaha udržet makroekonomickou rovnováhu. V České republice se vyskytuje snaha o podporu exportu již od 90. let 20. století. Docházelo k tomu nejen zakládáním nových institucí, ale také tvorbou nových zákonů a vyhlášek. Je důležité poznamenat, že v této době postup podpory exportu nebyl dostatečně koordinován příslušnými orgány vlády a zároveň nebyl přístup české vlády k podpoře exportu dostatečně koordinován. První česká organizace se zaměřením na podporu exportu a proexportní aktivity byla Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP) založena v roce 1992. O rok později vzniklo Centrum vnějších ekonomických vztahů (které se vyvinulo z tehdejšího Výzkumného ústavu vnějších ekonomických vztahů). Samotné Centrum vnějších ekonomických vztahů bylo v roce 1997 transformováno na CzechTrade. Dalšími institucemi vzniklými v 90. letech jsou Česká centrála cestovního ruchu, dnes známá pod názvem CzechTourism (založena v roce 1993) a Česká exportní banka, a. s. (ČEB), která byla založena v roce 1995. Z toho vyplývá, že systém podpory exportu a systém podpory zahraničních investic byl v České republice vytvořen v druhé polovině 90. let, především mezi roky 1995 až 1997. Je nutné zmínit, že podpora exportu byla hned v 90. letech rozdělena do dvou kategorií – podporu finanční a pojišťovací, a podporu nefinanční, pod kterou spadají informační a poradenské služby nabízené exportérům. O finanční podporu exportu se stará ČEB pomocí komplexního financování vývozu,

zvýhodněných úvěrů, bankovními zárukami a nabídkou s konkurencí srovnatelných podmínek financování vývozu na zahraničních trzích. O zajišťování vývozu se v České republice stará EGAP. Nabízí exportní pojištění záruk, pojištění investic v zahraničí, exportní pojištění úvěrů a pojištění malých a středních podniků. EGAP dále pomáhá svým uživatelům omezit různá rizika vývozu. Nejdůležitější z nich se týkají rizik z ohrožení pohledávek z vývozu. Ty se dělí do dvou skupin – teritoriální (politická rizika, rizika nezaplacení zahraničním dlužníkem z důvodů, které mají z hlediska obchodních partnerů povahu vyšší moci) a komerční (riziko neplacení od dlužníka kvůli jeho platební nevoli/platební neschopnosti). Nefinanční podpoře exportu se nejvíce věnuje agentura CzechTrade a diplomati ze zastupitelských úřadů České republiky v zahraničí. Pro naplňování nefinanční podpory exportu je důležitá rychlá a kvalitní komunikace mezi organizacemi jak v zahraničí, tak i na území ČR. Mezi některé ze služeb, které CzechTrade nabízí českým exportérům, patří prezentace a marketingová podpora v zahraničí, poskytování informačních služeb v celém komplexu nabídky s důrazem na aktuální informace ze zahraničních trhů, asistence českých firem v zahraničí, kde má CzechTrade kanceláře, informační semináře pro exportéry, poradenství exportérům o přípravě na vstup na zahraniční trh, informace o obchodních podmínkách v zahraničí, pomoc s vyhledáváním obchodních adres zahraničních firem a další služby (Czechtrade, 2019).

5.2 Podpora přímých zahraničních investic do České republiky

Při pojednávání o ekonomické diplomacii je také třeba zmínit podporu zahraničních investic. Zahraniční investice jsou pro státy důležité nejen z toho důvodu, že se na jejich trh dostane zahraniční kapitál, ale také z často opomíjeného důvodu že se do jejich zemí zavedou nové technologie a postupy, které zahraniční země a investoři využívají. Hlavní úkol zástupců ekonomické diplomacie v této oblasti je prezentovat ČR před zahraničními investory jako lukrativního obchodního partnera. Proto bývá kladen velký důraz na takzvané první „kontaktní“ setkání mezi diplomaty a potencionální investory. Vést

úspěšné setkání s obchodními partnery je pro diplomaty těžký úkol vzhledem k tomu, že i nejmenší pochybení v prezentaci sama sebe nebo svého státu vede ke ztrátě potencionálních investorů. Diplomaté komunikující se zahraničními investory často využívají pozitivní vlastnosti ČR k tomu, aby udělali Českou republiku atraktivnější. Mezi tyto pozitivní vlastnosti patří například geografické rozložení České republiky ve středu Evropy, rozvinutá dopravní infrastruktura (např. vysoké pokrytí republiky železnicemi), možnost využívat evropské strukturální fondy k získání finančních prostředků, pozitivní přístup vlády k zahraničním investorům, vysoká životní úroveň, bezplatná služba *aftercare* pro zahraniční investory. *Aftercare* je služba, kterou nabízí CzechInvest zahraničním investorům, spadá sem konzultace (například o vízech pro zaměstnance) a nabídka zprostředkování setkání a schůzek s orgány místní samosprávy a dalšími aktéry. Agentura CzechInvest se věnuje podpoře přílivu zahraničních investic od roku 1992, kdy byla založena jako podřízená organizace MPO České republiky. CzechInvestu se dostává respektu i v zahraničí, což dokazuje i to, že tato agentura byla několikrát zvolena jako nejlepší agentura na podporu investic v Evropě. S postupem času se rozšiřuje i zaměření agentury, kdy kromě podpory přílivu přímých zahraničních investic podporuje také technologický rozvoj, rozvoj průmyslových a obchodních infrastruktur nebo program budování průmyslových zón. CzechInvest má momentálně 13 regionálních kanceláří na území České republiky, 9 zahraničních zástupců a 14 zahraničních kanceláří, které sdílí s agenturou CzechTrade. ČR stále vede v atraktivnosti pro zahraniční investory, alespoň co se týká východní Evropy. V celosvětovém měřítku byla v roce 2020 projektem Doing business označena jako 41. nejatraktivnější země pro zahraniční investory (celkem o 6 míst nižší hodnocení než v předchozím roce). (World Bank Group, 2019).

5.3 Další nástroje ekonomické diplomacie

1) Mapa strategických příležitostí má poskytovat českým firmám informace, které jim pomohou orientovat se v zahraničních trzích a přizpůsobit se měnící se poptávce. Tyto publikace vychází z informací, které MZV poskytují ekonomičtí

diplomaté českých zastupitelských úřadů a zástupci agentur na podporu exportu ve světě. Zatím poslední, šesté, vydání publikace vyšlo v červnu roku 2022 (Kolektiv pracovníků MZV, 2022).

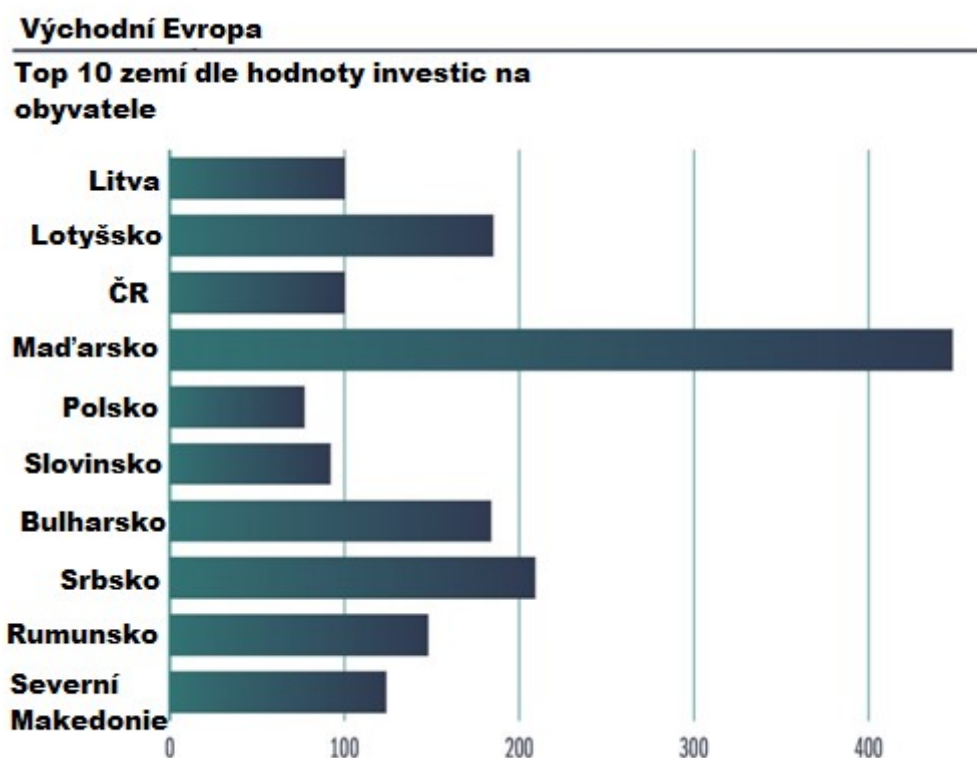
2) Konzultace s ekonomickými diplomaty je dnes již tradiční událost, na které se čeští podnikatelé mohou osobně setkat s ekonomickými a zemědělskými diplomaty a vedoucími zahraničních kanceláří CzechTrade. Na akci jsou diplomaté, kteří zastupují země jako je například Čína, Japonsko, Velká Británie, Kanada nebo Německo. Tyto konzultace jsou pro podnikatele nabízeny zdarma, podnikatelé jsou ale omezeni časově (zhruba 20 min. na každou schůzku) a musejí předem poslat email s žádostí o setkání. Řeší se zde různá témata, jako například v dnešní době důležité téma sankcí proti Ruské federaci (MPO, 2022).

3) Projekty ekonomické diplomacie PROPED mají za cíl podporovat proexportní aktivity českých firem a podporují české firmy při nabídce obchodních řešení zahraničním partnerům. Tyto projekty se třídí na semináře, konference, workshopy, veletrhy, prezentace atd. V roce 2021 bylo Komisí pro výběr projektů na rok 2022 vybráno k realizaci 224 projektů. Projekty se mohou týkat mnoha sektorů, jako například turistika, dopravní průmysl, energetický průmysl a další (MZV, 2021).

6. Analýza české ekonomické diplomacie

Při analýze české ekonomické diplomacie se opírám o názory českých exportérů, akterů české ekonomické diplomacie a zahraničních investorů. Z pohledu Makroúrovně (převážně tedy bilaterální diplomacie) ekonomické diplomacie je česká ekonomická diplomacie úspěšná. Budováním kvalitního jména ČR se ČR stala pro zahraniční investory lukrativní a přitažlivou destinací. Pro zahraniční investory jsou na České republice lákavé převážně její poloha a pracovní síla, která je vzdělaná a na evropské poměry relativně levná. Jak již bylo zmíněno dříve, ČR je podle světové banky na 41. místě ze 189. zemí v jejich průzkumu „Ease of doing business.“ V roce 2019 časopis Site Selection umístil Českou republiku do top 10 zemí ve východní Evropě pro investory.

Graf 1. Site selection, vlastní zpracování

Zdroj: Site selection, 2019.

Prezentace ČR v zahraničí je tedy efektivní, ČR je v zahraničí prezentována tradičně jako země hokeje, piva, broušeného skla, hradů a zámků a

ostatních památek. V zahraniční prezentaci ČR je ale ten problém, že není jednotná. Díky této tradiční prezentaci to může před zahraničními investory vypadat tak, že ČR je země, která není kvalifikovaná v moderních technologických oborech (Koncepte jednotné prezentace ČR, 2019). Jako příklad toho, že v ČR nezaostáváme v technologiích, si můžeme uvést projekt PROPED, který se v tomto roce zaměřil na podporu obchodních aktivit českých firem, které nabízejí software a hardware pro boj s kybernetickými hrozbami (Tlapa, 2022). Naštěstí se v posledních letech se ČR začíná prezentovat nejen jako země s dlouhými tradicemi, ale také země technologicky vyspělá, jako například při výstavách EXPO v Dubaji, kdy byly představovány technologické novinky, mezi něž patří i přístroj, který umí autonomně i ze suchého pouštního vzduchu získat až stovky litrů vody denně (Tlapa, 2021b). MZV si již v roce 2017 uvědomilo určité nedostatky ve výkonu ekonomické diplomacie, a tak předložilo návrh pro zefektivnění ekonomické diplomacie ČR. Zde identifikovalo problémy jako například nejednoznačná definice termínu ekonomické diplomacie, neexistence systému pro hodnocení efektivnosti ekonomické diplomacie nebo nevyužitý potenciál zahraniční rozvojové spolupráce. Mezi návrhy, které by měly vést k zefektivnění české ekonomické diplomacie, vyzněly: revize a úprava kompetenčního zákona tak, aby reflektoval státem zvolený systém řízení ekonomické diplomacie a přesně stanovoval rozdělení kompetencí, nastavení systému hodnocení efektivnosti podpory exportu, sjednocení způsobu poskytování informací, snaha ČR usilovat o významnější zapojení české zahraniční rozvojové spolupráce v rámci trojstranných projektů v zahraničí atd. (Půbal, 2017).

Václav Kopecký (2017) upozorňuje, že díky dohodě mezi MPO a MZV, která rozděluje jejich kompetence, se spory mezi těmito ministerstvy téměř přestaly vyskytovat. Zároveň ale kritizuje to, že mezi aktéry ekonomické diplomacie stále spory vznikají, například mezi MPO a Ministerstvem financí kvůli poskytování úvěrů a pojištění českým exportérům na rizikové vývozy, nebo spor Hospodářské komory a agentury CzechTrade, ve kterém Hospodářská

komora napadla efektivnost fungování agentury CzechTrade. Zároveň kritizuje popírání hodnotových principů a lidskoprávní politiky v zájmu obchodu se zeměmi jako je například Bělorusko nebo Ázerbájdžán. Podobnou kritiku přednesli o 2 roky dříve také Karel Schwarzenberg a Petr Fiala (AMO, 2015). Všichni výše zmínění vyslovili názor, že „podlézání“ různým autoritářským režimům nepřináší českému obchodu žádný znatelnější úspěch a že je nutné nezapomínat na lidská práva jakožto prioritu diplomacie.

S nástupem pandemie koronaviru přišly nové problémy (protekcionalismus, pokles poptávky), ale také nové zkušenosti pro ekonomickou diplomacii. Pandemie poukázala na důležitost flexibility a potřebě rychle dostupných a aktuálních informací. MZV si v důsledku pandemie stanovilo 6 úkolů, které pomohou ekonomické diplomacii v rychlosti jednání a praktičnosti. Těmito úkoly jsou:

- 1) Pochopit, co z minulých řešení nebude zítra fungovat, v čem je nezbytné se změnit a co začít dělat jinak. Ne proto, abychom přežili, ale zvítězili! Sledovat klíčové možnosti a příležitosti a spojovat je se strategickým směřováním České republiky.
- 2) Digitalizace nabízí příležitost přesunout část komunikace do virtuálního prostoru. Současně je to sektor, do kterého budou směřovat investice řady zemí.
- 3) Nepodlehout ekonomickému nacionalismu, prosazovat spravedlivou a efektivní architekturu fungování světa. Spolupracovat na globální úrovni v zájmu vlastní země – od pravidel pro mezinárodní obchod až po mechanismus řešení konfliktů. Nutná je racionální politika založená na faktech.
- 4) Skládání řešení. Dejme dohromady nabídky komplexních u nás dosažitelných řešení. Navýšení kapacit zdravotní péče, moderní způsoby sledování pohybu zboží a služeb pro digitální komunikaci. Projekty na obranu území jsou bezesporu mezi nimi.

5) Příležitosti, které z pandemie vzniknou, využijeme jen tehdy, pokud budou mít firmy z České republiky konkurenceschopné financování a pojišťování vývozu.

6) Diplomacie musí jednat, její akce a výsledky odrážejí národní zájmy a budou hodnoceny jejími uživateli. Od statických kolektivů zástupců státu bude vhodné přejít k dynamickému národnímu týmu v zahraničí, který se pohybuje po globálním světě na základě nových a ověřených příležitostí, odrážejících nabídku našich řešení a zájmů.

Tyto úkoly byly sestaveny MZV spolu s firmami a mají za cíl posílit ekonomiku proti externím otřesům (Tlapa, 2021a).

Podle dokumentu vydaného AMO v roce 2021 by ČR do budoucna měla využívat ekonomickou a klimatickou diplomacii k navazování a posilování strategických partnerství postavených na principech Zelené dohody pro Evropu. Nadcházející předsednictví ČR v Radě EU k tomu vytváří příležitost. Dále je v tomto dokumentu upozorněno na ten fakt, že Spojené království bude pro ČR důležitým partnerem kvůli exportům, že pokud budou uvolněny mezinárodní sankce vůči Íránu, mohla by tato země nabídnout velice lukrativní trh, tudíž by se nemělo opomíjet udržovat prostor pro efektivní fungování ekonomické diplomacie ve Spojeném království a na Blízkém východě.

Ale nejsou to pouze zahraniční podnikatelé, kteří oceňují českou ekonomickou diplomacii. Podle informací poskytnutých náměstkem ministra zahraničních věcí Martinem Tlapou v roce 2019 i čeští podnikatelé byli spokojeni s tím, jak je česká ekonomická diplomacie vykonávána. V oblasti individuálních služeb udělili tuzemští podnikatelé MZV průměrnou známku 1,08 (Martin Tlapa, 2019). V dnešní době MZV pokračuje v podpoře podnikatelů například programem PROPEA, který zajišťuje pro podnikatele pomoc od expertů na jihu Číny v problematice navazování a udržování kontaktů v Číně během opatření kvůli epidemii COVIDU. Programy typu PROPEA jsou jedním z důvodů, proč má ČR dobré obchodní vztahy s Čínou. V oblastech, kde se tyto programy nenacházejí, jako například OSN, české obchodní vztahy strádají.

Na rozdíl od MZV, MPO nabízí pro podnikatele informace ve službách jako je například SOLVIT (pomáhá podnikatelům s právními problémy) nebo JKM (pomáhá budoucím podnikatelům v začátcích). Tyto služby se týkají podnikatelů spíše na tuzemském trhu a trzích EU. Obě ministerstva s pomocí zahraničních kanceláří CzechTrade provozují Klientské centrum pro export, které nabízí různé služby pro exportéry, jako jsou například průzkum trhu, organizace obchodních jednání, odstraňování překážek na trhu prostřednictvím jednání nebo informace pro exportéry a identifikace obchodních příležitostí.

Závěr

Cílem této práce bylo představit českou ekonomickou diplomacii, její historii, institucionální zázemí, cíle a problémy. V českém prostředí není jasně stanovená definice ekonomické diplomacie, což komplikuje jakékoliv diskuze o české ekonomické diplomacii. Jako příklad si můžeme uvést samotné MZV, které je jedním z hlavních aktérů české ekonomické diplomacie a také si uvědomuje problém v nejednoznačné definici, který je podle něj třeba odstranit pro zefektivnění fungování ekonomické diplomacie.

Ve své práci jsem se snažil vypracovat podrobný přehled o české ekonomické diplomacii, proto jsem považoval za důležité v začátku své práce v prvních třech kapitolách vysvětlit, co ekonomická diplomacie je, jaký byl její historický vývoj nejen v českém prostředí ale také vývoj ekonomické diplomacie jako takový. Pro ČR byla nejdůležitější 90. léta, protože právě v těchto létech došlo k založení agentury CzechTrade, vláda vydávala dokumenty, které určovaly směr české proexportní politiky a vyjasnila kompetence a odpovědnosti mezi MZV a MPO. Po nastínění historického kontextu ekonomické diplomacie jsem ve čtvrté kapitole rozebral její aktéry, především MZV a MPO a dohody mezi těmito ministerstvy. Mezi nejdůležitější dohody patří Dohoda o spolupráci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby České republiky a Dohoda Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva průmyslu a obchodu o koordinaci činnosti podřízených příspěvkových organizací, jejichž aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti. Mezi další ministerstva a aktéry, kterých se ekonomická diplomacie týká, patří také Ministerstvo pro místní rozvoj, zastupitelské úřady ČR v zahraničí a organizace, zejména CzechTrade, jejíž hlavní náplní je prezentovat Českou republiku jako možnost atraktivních a lukrativních investic pro zahraniční investory. V páté kapitole jsem představil dva základní nástroje ekonomické diplomacie, a to podporu exportu a podporu přímých zahraničních investic do ČR. V poslední, šesté, kapitole jsem provedl

analýzu, jak je česká ekonomická diplomacie chápána v zahraničí i českými podnikateli.

Výstupem mé práce bylo, jsou poznatky, co patří mezi silné a slabé stránky české ekonomické diplomacie. Podle informací, které jsem ve své práci uvedl, je zřejmé, že česká ekonomická diplomacie je efektivní. Dospěl jsem k závěru, že v zahraničním prostředí je díky kvalitnímu provádění ekonomické diplomacie ČR chápána jako země se strategickou polohou ve středu Evropy a kvalitní pracovní silou, která nabízí své služby v tomto prostředí za relativně malé náklady. Na základě informací, které jsem prezentoval ve své bakalářské práci, je evidentní, že také tuzemští podnikatelé vnímají výkon české ekonomické diplomacie pozitivně, a to hlavně díky různým poradenským službám a programům (např. program PROPEA), které jim pomáhají při navazování a udržování obchodních vztahů se zahraničím. Přes to je nutné si uvědomit, že v české ekonomické diplomacii existuje prostor pro zlepšení jejího fungování. Existují totiž určité faktory, které drží českou ekonomickou diplomacii zpět. Mezi tyto faktory patří nejednotnost české ekonomické diplomacie, neboť se o pravomoci se dělí MZV a MPO. Kooperaci mezi těmito ministerstvy určují různé smlouvy (např. kompetenční zákon), ty ale nerozlišují pojem ekonomické diplomacie. Další slabou stránkou je to, že česká ekonomická diplomacie nemá nastaven systém pro hodnocení její efektivity. Pro hodnocení jsou důležité lidské zdroje, ale kvůli momentálnímu nastavení účetnictví není stát schopen doložit relevantní počty člověkodnů (čas odpovídající práci jedné osoby po dobu jednoho pracovního dne).

Seznam použitých zdrojů:

AMO (2015). Schwarzenberg a Fiala kritizovali koncepci ekonomické diplomacie. *AMO*. 14. 9. 2015 (<https://www.amo.cz/schwarzenberg-a-fiala-kritizovali-koncepci-ekonomicke-diplomacie/>, 22. 6. 2022)

AMO (2021) Agenda pro českou zahraniční politiku. *AMO*. 22. 9. 2021 (https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2021/09/AMO_Agenda_2021.pdf, 29. 6. 2022)

Baranay, Pavol (2009). *Modern Economic Diplomacy*. 23. 3. 2009 (https://www.dec.lv/mi/Baranay_Pavol_engl.pdf, 25. 2. 2022)

Bayne, Nicholas, Woolcock Stephen, (2005). *New economic diplomacy* (Abingdon, Taylor and Francis ltd.)

Bayne, Nicholas, Woolcock Stephen, (2011). *New economic diplomacy* (Abingdon, Taylor and Francis ltd.)

Bayne, Nicholas, Woolcock, Stephen (2017), *New economic diplomacy*(Abingdon, Taylor and Francis ltd.)

Britannica, (2019,). Dollar Diplomacy. *Encyclopedia Britannica*. 24. 10. 2019 (<https://www.britannica.com/event/Dollar-Diplomacy>, 14. 8. 2021)

Czechtrade (2016) Individuální služby pro exportéry. *CzechTrade*. 2016 (<https://www.czechtrade.cz/sluzby/individualni-sluzby-zahranicnich-kancelari>, 5. 4. 2022)

Dohoda o zásadách spolupráce

Horák, Ladislav, (2022). Podpora podnikatelů v rámci programu PROPEA i v roce 2022. *Velvyslanectví ČR v Pekingu*. 2. 2. 2022 (https://www.mzv.cz/beijing/cz/obchod_a_ekonomika/aktuality/podpora_podnikatelu_v_ramci_programu.html, 10. 4. 2022)

Hladík, Jakub, (2001). *Ekonomická diplomacie ve službách firmy se zvláštním zřetelem k podnikatelským misím* (Praha, Arista)

Jha, Kunder (2017). Economic diplomacy: History, prospect and challenges in Nepal. *Lokanta*. 9. 8. 2017 (<https://web.archive.org/web/20190816013446/https://english.lokaantar.com/articles/economic-diplomacy-history-prospect-challenges-nepal/>, 26. 2. 2022)

Jones-Kelley, Adam (2019) 2019 GLOBAL BEST TO INVEST. *SITE SELECTION*. 5. 2019 (<https://siteselection.com/issues/2019/may/cover.cfm> , 4. 4. 2022)

Koncepce jednotné zahraniční prezentace ČR 2019

Kolektiv pracovníků MZV ČR (2022). Mapa globálních oborových příležitostí 2022/2023. *MZV*. 6. 2022 (<https://mzv.publi.cz/book/1901-mapa-globalnich-oborovych-prilezitosti-2022-2023>, 12. 7. 2022)

Kopecký, Václav (2017) Ekonomická diplomacie. *AMO*. 22. 3. 2017 (<https://www.amo.cz/cs/agenda-pro-ceskou-zahranicni-politiku/ekonomicka-diplomacie/>, 22. 6. 2022)

Kunz, Diane, (1997). *Butter and guns, America 's Cold War economic diplomacy* (New York, Free Press)

MPO, (2021). Ekonomická migrace a vládní programy. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* (<https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/ekonomicka-migrace/ekonomicka-migrace-a-vladni-programy--221756/>, 20. 6. 2022)

MPO, (2022). Konzultace ekonomických diplomatů: V červnu si nechte poradit, jak na export. *MPO*. 16. 5. 2022 (<https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/podpora-exportu/konzultace-ekonomickych-diplomatu-v-cervnu-si-nechte-poradit--jak-na-export--267585/>, 13. 7. 2022)

MZV, (2015). Koncepce zahraniční politiky ČR. *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky*

(https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/analyzy_a_koncepce/koncepce_zahranicni_politiky_cr.html, 15. 3. 2022)

MZV, (2016). Úřady České republiky v zahraničí. *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky* (https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/adresar_diplomatickych_misi/urady_ceske_republiky_v_zahranici.html, 20. 6. 2022)

MZV, (2020). The Czech Republic – a safe destination for your investments. *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky* (https://www.mzv.cz/losangeles/en/trade_and_economy/for_investors/index.html, 4. 4. 2022)

MZV, (2021). Projekty ekonomické diplomacie PROPED pro rok 2022. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* (https://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/projekty_ekonomicke_diplomacie/projekty_ekonomicke_diplomacie_proped.mobi, 12. 7. 2022)

MZV, (2022). Služby pro exportéry. *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky* (https://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/index.html, 2. 4. 2022)

Půbal, Karel, (2017) Cesty k efektivnější ekonomické diplomacii. *www.export.cz*. 5. 10. 2017 (<https://www.export.cz/nazory-a-analyzy/audit-spolecnosti-pwc-cesty-k-efektivnejsi-ekonomicke-diplomacii/>, 10. 4. 2022)

Šťouračová, Judita (2008). *Ekonomická diplomacie České republiky* (Průhonice, Professional Publishing)

Šťouračová, Judita (2012). *Proměny ekonomické diplomacie ČR a ve světě* (Průhonice, Professional Publishing)

Tlapa, Martin (2019). Hodnocení ekonomické diplomacie: Inspiraci hledáme i v zahraničí. *www.export.cz*. 1. 7. 2019

(<https://www.export.cz/komentar/hodnoceni-ekonomicke-diplomacie-inspiraci-hledame-i-v-zahranici/>, 10. 4. 2022)

Tlapa, Martin (2021a). ÚKOLY PRO ČESKOU DIPLOMACII. *www.export.cz*. 2. 7. 2021 (<https://www.export.cz/nazor/ukoly-pro-ceskou-diplomacii/>, 14. 6. 2022)

Tlapa, Martin (2021b). EXPO V DUBAJI JE SOUČÁSTÍ NAŠÍ EKONOMICKÉ DIPLOMACIE. *www.export.cz* . 21. 10. 2021 (<https://www.export.cz/nazor/expo-v-dubaji-je-soucasti-nasi-ekonomicke-diplomacie/>, 13. 6. 2022)

Tlapa, Martin (2022). ČESKO CHCE SDÍLET SVÉ KYBERNETICKÉ KNOW-HOW. *www.export.cz*. 13. 6. 2022 (<https://www.export.cz/nazory-a-analyzy/cesko-chce-sdilet-sve-kyberneticke-know-how/>, 17. 6. 2022)

World Bank Group (2019). Doing Business Economy profile Czech Republic. *World Bank Group*. 2019 (<https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/c/czech-republic/CZE.pdf> 4. 4. 2022)

Zákon 2/1969 Sb, *Kompeteční zákon*

Resumé

This bachelor thesis is about Czech economic diplomacy, its historical development, institutions, goals and problems. In the first chapter of this thesis I showcased multiple examples of how various experts define economic diplomacy. In the next two chapters I talked more about the history of economic diplomacy – at first more broadly, then in the third chapter I talked about the history and development of economic diplomacy in Czechoslovakia and Czech Republic. In the fourth chapter of this thesis I talked about Czech institutions and agencies that operate Czech economic diplomacy – what institutions are there and what powers they possess. The last part is consisting of analysis of weak and strong points of Czech economic diplomacy and the ways to improve it.